

رساله موبایلیه؟!

روح‌الله حبیبیان

اگر اهل خبر و خبررسانی و خلاصه از اصحاب رسانه باشید حتماً خوب می‌دانید که در این دور و زمانه در عرصه رسانه‌ها، اعم از مکتوب یا دیداری و شنیداری، معمولاً اصل خبر و حادثه ارزش چندانی ندارد و مهم مسائل پیرامونی یا همان حواشی قضیه است و معمولاً مشتریان حواشی بیش‌تر از طالبان اصل خبر و واقعه هستند.

بازار این حواشی در عرصه‌هایی مانند هنر و ورزش بسیار داغ‌تر است تا جایی که عده‌ای از این حاشیه‌های به ظاهر کم‌اهمیت بحران‌های اساسی درست می‌کنند که آن سرش ناپیداست. اما این که چرا ما به این مسأله پرداختیم حقیقت امر این است که چون ما هم خودمان را اهل بخیه می‌دانیم و نخواستیم از قافله اهل قلم و رسانه عقب بیفتیم تصمیم گرفتیم در این شماره احکام، به یک حاشیه بپردازیم.

اصل واقعه از آنجا شروع شد که سردبیر محترم امر فرمودند به مناسبت ایام ماه رجب و شور دوباره برنامه اعتکاف در این شماره به احکام اعتکاف بپردازیم، ما هم هر چه کلاهمان را قاضی کردیم و به جوانب مسأله نگاه کردیم دیدیم الحمدلله جوانان و نوجوانان عزیز دیگر در طول این سال‌ها آن قدر توفیق شرکت در این برنامه ملکوتی را داشته‌اند که دیگر برای خودشان معتکف حرفه‌ای شده‌اند و مثل زمان جنگ که رزمندگان به تعداد دفعات شرکت در عملیات شناخته می‌شدند این دوستان هم پنج سال اعتکاف به بالا هستند و خلاصه احکام مختصر اعتکاف را از برند و ذکر این احکام در محضر این عزیزان حکم زغال به نیوکاسل بردن است (معادل فرنگی همان زیره به کرمان بردن خودمان؟!) اما بد ندیدیم به یکی از مسائل حاشیه‌ای اعتکاف که خود صاحب احکام پیچیده‌ای است بپردازیم که شاید کمتر به آنها پرداخته می‌شود.

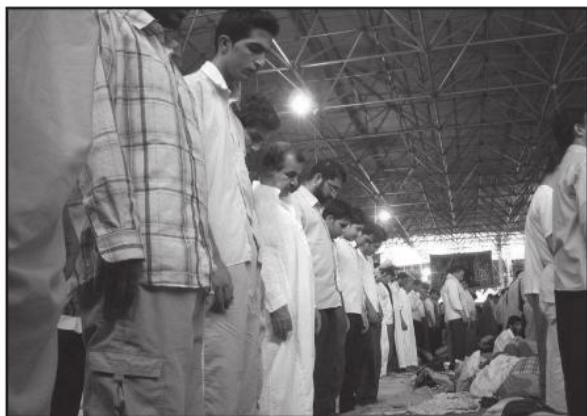
ت و مدرنیته □ □ □ □ □

حتماً قبول دارید که مهم‌ترین اثر روحی اعتکاف در انسان کردن و جدا کردن انسان از تعلقات و دل‌مشغولی‌های روزمره و امور متداول زندگی است که نوعی بازگشت به خود را در انسان ایجاد می‌کند تا حقایق فراموش شده و غبار گرفته فطرت و معرفت درونی انسان‌ها دوباره به عرصه ذهن و عمل آنها برگردد و افراد تصویر ذهنی‌شان از خود و دنیا و حقایق آن را تا حد زیادی بازسازی کنند. اما متأسفانه در سال‌های اخیر با رواج وحشتناک و سائل‌ی مانند موبایل و لپ‌تاپ و MP3 و... در بین اقشار گوناگون جامعه (من المهد الی اللحد!) و ورود این وسائل به فضای اعتکاف، بسیاری از آثار و برکات اعتکاف در این نزاع سنت و مدرنیته از دست رفته و هر آنچه قرار بود با ورود در مسجد و دوری از هیاهوی دنیا

و فریکاری‌های آن برای انسان حاصل شود، با یک گوشی موبایل که سیلویی از فیلم و کلیپ و عکس و آهنگ و کتاب و SMS و... است و لحظه به لحظه در حال مبادله و به روز رسانی است نابود می‌شود و مظاهر گناه و عوامل غفلت و دلمشغولی دنیا از راه دیگر به روح و جان انسان نفوذ می‌کند.

در نتیجه قبل از هر چیز دوستانه از همه عزیزان می‌خواهیم لااقل این چند روز قید در دسترس بودن را بزنند و خلق سلاح شده وارد خانه خدا شوند که حتماً در آینده ما را به‌خاطر این پیشنهاد دعا خواهید کرد. ناگفته نماند که چه بسا فایل‌ها و کلیپ‌های مذهبی و مداحی و قرآنی و... هم برای بسیاری از ما حکم همان دنیای فریکار را دارد و به نوعی عامل غفلت ما از حقیقت است، پس شیطان از این راه هم ما را قلقلک ندهد تا پاکبخته راهی اعتکاف نشویم.

اما به هر حال این موبایل و محتویات آن چه مشکلات شرعی و فقهی می‌تواند داشته باشد؟

فصل فی احکام الموبایلات!

اول باید دید محتویات یک موبایل اعم از عکس و فیلم و... از چه نظر ممکن است مشکل داشته باشد؟

* نکته اول مصداق فحشا بودن آنهاست. بسیاری از عکس‌ها و فیلم‌ها از مصداق فحشا هستند و مشتمل بر صحنه‌های دور از شئون اخلاقی و اسلامی و مانند تصاویر زنان با پوشش نامناسب و یا مصداق غنا و لهو و لعب هستند؛ مانند کلیپ کنسرت‌های خواننده‌های مبتذل دنیا که دیدن آنها حرام بوده و آثار روحی بسیار بدی در انسان ایجاد می‌کنند.

SMS دنیای انگشتان مترک

حال که در بحث موبایل فرو رفتیم اجازه بدهید به مسأله پیامک یا همان SMS هم بپردازیم، مکتوب ساده و کم قیمتی که امروز برای خود تشکیلاتی به هم زده و پای ثابت هر محله و وبلاگ و سایتی شده است. البته فوائد و آثار مثبت این فن آوری بر کسی پوشیده نیست اما همین ابراز ساده می‌تواند ما را آلوده به گناهانی بزرگ هم بکند؛ باور نمی‌کنید؟ پس قدری تأمل بفرمایید.

یکی از مهم‌ترین مشکلات پیام‌های کوتاه که بسیار هم شایع است، وارد کردن انسان در حریم اسراف است که از بزرگ‌ترین گناهان کبیره محسوب می‌شود. حتما شما هم افرادی را می‌شناسید که هزینه پیام‌های کوتاهشان چندبرابر هزینه مکالمه تلفن همراهشان است. به نظر شما چند درصد پیام‌های ارسالی این افراد موارد ضروری، لازم یا مفید بوده؟ به جرأت می‌توان گفت کمتر از ۵۰ درصد؛ کافی است مدتی با یکی از این افراد همراه باشید، آن وقت خدا را شکر می‌کنید از این که به جای انگشتان او نیستید تا مجبور باشید پیامی ۵۰ حرفی را در عرض ۳۰ ثانیه بنویسید! در هر حال وقتی امام صادق دور ریختن ته مانده آب یا هسته خرما را مصداق اسراف معرفی می‌نماید، حساب این همه اتلاف عمر و پول و ضرر زدن به سلامتی عضلات دست و قوه بینایی و... که بر پای SMS گذاشته می‌شود روشن است.

مشکل دوم پیامک‌ها مانند مشکلات فیلم‌ها و عکس‌ها است که ذکر کردیم. در واقع بسیاری از پیامک‌ها مصداق افشاء اسرار افراد یا غیبت و تهمت و خلاصه امور گوناگونی است که مصداق آزار و اذیت یک مسلمان است، به‌خصوص که در این جا مسأله دروغ و شایعه هم بازار داغی دارد و فردی نادانسته واسطه انتشار یک دروغ یا شایعه می‌شود و مرتکب کار حرام.

البته حکایت جوک‌ها و لطیفه‌های گوناگون که در خصوص اقوام مختلف کشور ساخته و توزیع می‌شود هم روشن است که موجب ناراحتی عمومی قشر عظیمی از افراد مؤمن می‌شود و چه بسا گناه این موارد بسیار بیش‌تر باشد؛ زیرا موجب آزار و اذیت افراد بی‌شماری می‌گردد. وقتی انسان می‌تواند جوک را به فرد مجهولی مانند غضنفر یا یک یهودی یا دیگر کفار نسبت دهد چرا هم‌وطن مسلمان خودش را...

مهم‌ترین اثر روحی اعتکاف در انسان کردن و جدا کردن انسان از تعلقات و دل‌مشغولی‌های روزمره و امور متداول زندگی است که نوعی بازگشت به خود را در انسان ایجاد می‌کند

* نکته دوم؛ مواردی هستند که دربردارنده اهانت و توهین و تمسخر نسبت به یک مسلمان است، حال چه فرد خاصی یا قوم و نژاد خاصی که حرمتشان محترم است. هر نوع استفاده از این موارد که موجب آزار و اذیت مسلمانی بشود حرام است.

* نکته سوم؛ مواردی که مصداق غیبت یا تهمت یا کشف اسرار یک فرد محسوب شود؛ مثلاً فیلمی را به صورت ساختگی از فردی درست کرده‌اند یا واقعا طرف در جایی اشتباهی کرده ولی مخفی و غیر علنی بوده، معلوم است پخش این کلیپ‌ها مصداق تهمت یا غیبت است. همچنین است مواردی که در مورد روابط خصوصی و شخصی زندگی افراد است که راضی به انتشار آن در جامعه نیستند که پخش آن موجب افشاء سر مؤمن یا آزار و اذیت اوست.

در همه موارد ذکر شده نشان دادن فیلم‌ها یا عکس‌ها به دیگران و یا انتشار و توزیع آن از راه بلوتوث و غیره جایز نیست، به‌علاوه که در مواردی صرف دیدن آنها حرام است، مانند مورد اول یا دیدن برای اولین بار برخی از نمونه‌های دیگر. مثلاً یک نامردی از صحنه دعوای همسایه شما با خانمش فیلم گرفته، به‌خصوص از لحظه اصابت قابلمه بر سر مبارک شوهر فلک‌زده؛ مسلم است که دیدن و انتشار چنین فیلمی حرام است، با این تفاوت که دامنه حرمت در این موارد بسیار وسیع‌تر از یک گناه عادی است؛ چون در اندک زمانی در سطح جامعه - اگر نگوییم دنیا - پخش می‌شود.

شکل آخری که در خصوص SMSها لازم است ذکر کنیم به محتوای خود آنها بر نمیگردد، بلکه به زمان استفاده از آنها مربوط می‌شود. یعنی پیامک‌های مردم آزاری مخصوص نیمه شب که مثلاً ساعت دو نصفه شب با صدای زنگ پیامک از خواب می‌پرید، می‌بینید یک شیرپاک خورده‌ای گفته: «فلانی یه سؤال مهم برام پیش اومد، نتونستم صبر کنم، البته الان بد وقتیته، باشه همون فردا صبح ازت می‌پرسم! خدا حافظ!؟!» ازین دست شوخی‌ها که همیشه خوشمزه نیستند و چه بسا موجب ناراحتی و آزار دیگران شود و در برخی موارد بسیار بی‌جاست. فراموش نکنید رسول خدا فرمود: «مسلمان کسی است که مسلمانان دیگر از دست و زبان او در امان باشند.»

=====

کافی است مدتی با یکی از این افراد همراه باشید، آن وقت خدا را شکر می‌کنید از این که به جای انگشتان او نیستید تا مجبور باشید پیامی ۵۰ حرفی را در عرض ۳۰ ثانیه بنویسید!

=====

از بتهوون تا پلنگ صورتی؟!

مسأله سوم در محور موبایل‌ها مربوط به آهنگ‌های انتخابی برای زنگ آنهاست. چنان که می‌دانید به لطف فن‌آوری‌های جدید دیگر هر آهنگ و موسیقی در کمترین زمان و به ساده‌ترین شکل قابل دسترسی است و دیگر حتی کارگران ساختمانی هم در هنگام کار برای خودشان: «دایه دایه وقت جنگه» نمی‌خوانند بلکه انواع و اقسام آهنگ‌های درخواستی را از گوشی مبارک استماع می‌فرمایند و خدا می‌داند که فردای قیامت در خصوص آنچه شنیدیم چه پاسخی خواهیم داشت. بگذریم؛ آهنگ‌های انتخابی افراد برای موبایلشان که از تواشیح و اذان و مداحی گرفته تا ترانه‌های بندری و کلاسیک و پاپ و راک و حتی صدای خروس و ... را در بر می‌گیرد و به نوعی معرف شخصیت و روحیات درونی افراد است می‌تواند دو نوع مشکل شرعی داشته باشد: اولاً هر قدر نوع آهنگ معرف ویژگی‌های شخصیتی باشد، اما انتخاب صدای بسیار بلند برای آن تنها حاکی از دو مشکل می‌تواند باشد: یا مشکل دستگاه شنوایی‌اش و یا فرهنگ پایین اجتماعی و احترام نگذاشتن به آرامش صوتی جامعه و سلامت روح و روان دیگران؛ گاهی صدای گوشی افراد به حدی بلند است که افراد مجاور تا شعاع چند متری را به شدت آزار می‌دهد، یقین بدانید چنین آزارهایی شرعاً حرام است.

ثانیاً انتخاب هر نوع آهنگ و موسیقی هم جایز نیست. چنان که می‌دانید نظرات مراجع عظام در خصوص جواز یا حرمت شنیدن انواع آهنگ‌ها

متفاوت است و برخی از این بزرگواران مانند مرحوم آیت‌الله بهجت احتیاط زیادی می‌کردند و شنیدن بسیاری از آهنگ‌ها را جایز نمی‌دانستند، در نتیجه دیده شده افراد دیگر با بی‌توجهی نسبت به این مسأله زنگی را برای موبایلشان انتخاب می‌کنند که در برخی موارد افراد همجوار را وادار به گرفتن گوششان یا ترک کردن آن مکان می‌کند.

خصوصاً که برخی افراد که در همه چیز تیز و فرز هستند، هنگام به صدا در آمدن زنگ موبایلشان چنان تائی و کندی به خرج داده، با آرامش گوشی را از کیف کداییشان درآورده، نگاهی عمیق به شماره تماس گیرنده می‌کنند و بعد از ذکر چند کلمه در خصوص طرف، دکمه را فشار می‌دهند تا آهنگ مورد علاقه‌شان تا انتها به گوش همه حاضرین برسد. بی‌فرهنگی که شاخ و دم ندارد!

ریزبینی‌های اهل تقوا

آخرین نکته موبایلی که لازم است به عرض برسانیم و خصوصاً در اعتکاف زیاد پیش می‌آید استفاده از برق مسجد یا سایر اماکن عمومی برای شارژ گوشی است. آیا استفاده از برق این اماکن جایز است یا خیر؟

در این زمینه البته حکم مکان‌های مختلف متفاوت است اما در خصوص مساجد و حسینیه‌ها و مانند آن مسأله از دو حال خارج نیست یا در وقف‌نامه آن مکان امکانات و دیگر لوازم مسجد تنها مختص نمازگزاران و برگزارکنندگان مراسم خاص عبادی در همان مکان در نظر گرفته شده، آن هم در رابطه با همان عمل عبادی؛ مثلاً در برخی مساجد قدیمی آب چاه و ... ویژه وضو گرفتن برای نماز و تطهیر و موارد مشابه بود؛ در این موارد استفاده از پریز برق و سایر امکانات داخلی مسجد برای یک کار شخصی محل اشکال است.

اما اگر این‌گونه نبود و وسائل مسجد با پول عمومی مردم تهیه شده، هزینه‌های برق و مانند آن هم از کمک‌های مردم تهیه می‌شود و یا در وقف استفاده‌های عرفی از این امکانات هم اجازه داده شده بود، در این موارد استفاده از برق مسجد آن هم به مقدار شارژ یک موبایل از نظر عرف چندان نامتعارف به حساب نمی‌آید و همانند استفاده‌های عادی از آب مسجد برای شست‌وشوی دست و ... است که معمولاً مانعی در آن نیست و یا نظیر استفاده شخصی از امکانات مسجد برای مراسم ختم و ... است که در اکثر مساجد منعی ندارد و تنها هزینه استفاده از این امکانات به مسجد پرداخت می‌شود.

در این مورد خاص هم اگر مطمئن شوید که وسائل مسجد وقف خاص برای استفاده‌های عبادتی و مانند آن نیست، خوب است مبلغی را به عنوان پول برق و استفاده شخصی از امکانات مسجد به صندوق مسجد بپردازید؛ چنان که برخی از مراجع این احتیاط را ذکر کرده‌اند. همه اهالی دیدار را از دعای خیرتان فراموش نکنید.